

AZ ÖRDÖGKERESZTÚRI MAGYAROK ZAKLATÁSAIRÓL A KOLOZS
VÁRMEGYEI ALISPÁNI HIVATALNÁL FELVETT JEGYZŐKÖNYV

Kolozsvár, 1945. február 5.

Megjelennek: Köblös István református lelkész, Koszorús József, Koszorús István földművesek, volt ördögkeresztúri, jelenleg kolozsvári lakosok és a következőket adják elő:

1944. októberi felszabadulás utáni napokban a község román ajkú lakossága a Dél-Erdélyből visszajött gárdisták és az akkori csendőrség védelme alatt a község magyar lakosságának mindenfajta állatait házi berendezéseit, ruhaneműit igen nagy mennyiségben eltulajdonították.

Számtalan magyar embert és nőt testileg súlyosan bántalmaztak, azt hangoztatva, hogy a községből minden magyarnak el kell távoznia.

A szomszéd községből feljövő reguláris katonákat a magyar nőkre uszították, akik közül nagyon sokat megbecstelenítettek. Ezeknek hatása alatt már 14 család kényszerült elhagyni a községet. Ezenkívül egyes személyek: lányok, legények 1944. Karácsony másodnapján a falu román lakossága csoportokba verődve minden magyar házat megkeresett, az otthon talált férfiakat bántalmazták, ablakokat, ajtókat összetörték. Ugyanez újsztendő hajnalán megisméltődött 1945. február 4-én a szomszéd falvakról összegyűltekkkel, egy nagy mulatságot rendeztek, előre jelezve, hogy a még otthonlevő magyarokat molesztálni fogják. Emiatt úgyszólván néptelenné lettek a magyar házak, félelmükben elmenekülvén.

A reformátusi lelkészi lakot teljesen összetörték, illetve szétszedték. Melléképületeket, kerítéseket elhordták. Egyházi irattárt és értékeket megsemmisítettek. Lelkésznek minden ingóságát elrabolták.

Az egyház tulajdonát képező iskola bútorait a Hitel Szövetkezet és Gazdakör teljes felszerelését, a Hangya Szövetkezet minden árú készletét és felszerelését teljes egészében elrabolták. A magyar tagozatú iskola tankönyveit, naplóit, könyvtárát megsemmisítették, ablakait betörték.

Mind ezeknek vezére Dolean Simon (Simor) II., bíró, valamint Dolean Simon (Dohuda), Marosan Simon, Dobocan György (bácsuj), Zsilován László a Lászlóé, Astylean Simon, Astylean János a Jánosé, Tripon Valean, Oltean Gábor bila, Porumb György.

Kérésünk az erőszakosság megszüntetése, a fegyverek összegyűjtése, az elvett dolgok visszajuttatása, a szeszfőzde elkobzása.

K.m.f.

Jegyzőkönyvet lezárták és aláírták

*Köblös István,
Koszorús József és Koszorús István*

Politikatörténeti Intézet Levéltára, Simó Gyula-hagyaték 937. fond, 11. ő. e., a tanúk aláírásával hitelesített jegyzőkönyv.

ISMERETLEN SZEMÉLY TÁJÉKOZTATÓJA ÉSZAK-ERDÉLY
POLITIKAI, GAZDASÁGI ÉS KULTURÁLIS HELYZETÉRŐL

Kolozsvár, 1945. február eleje

Már az orosz hadsereg bevonulása előtt Erdély addigi vezetői közül többen megtették azokat a lépéseket, melyekkel a pusztulásba vezető német szövetség felbontására törekedtek és követelték a háború mielőbbi beszüntetését Magyarországon és különösen az erdélyi csapatok részéről. Az *Erdélyi Magyar Tanács* olyan politikai tömörülés kezdetét jelentette, amely legalkalmasabb lett volna arra, hogy egy erdélyi önálló, magyar demokratikus, a különböző társadalmi rétegek politikai szövetségén alapuló népszövetség alapjául szolgálhatott volna szolgálgon.

Az Erdélyi Magyar Tanács, melynek titkos üléseire a román egyházak és általában a demokratikus román vezetők is meg voltak híva, mintegy jelképezve, hogy Erdély sorsát csak a román és magyar nép közösen határozhatja meg, illegális szervezkedés volt a német megszállás utolsó korszakában. Gyakorlati politikai eredményt így is felmutatott azáltal, hogy 1944. szeptember 9-én memorandumot intézett az ország vezetőjéhez és kormányához, felszólítva azt a háború azonnali abbahagyására és a Szövetséges hatalmakkal szembeni ellenségeskedések azonnali beszüntetésére. Kifejezve azt is, hogy Erdély nem kívánja kockára tenni jövőjét egy ilyen esztelen kaland következtében. Az erdélyi nép ezen lépéséről a Szövetséges hatalmaknak is tudomásuk van, amint azt egy moszkvai kiküldött Kolozsvár felszabadítása után nem sokkal, egy értekezleten megemlítette. A tanács akadályozta meg Kolozsvár teljes kiürítését, a lakosság kiűzését otthonából és a város szétrombolását a németek által. Közbejárására szabadlábba helyezték az elítélt és bebörtönzött erdélyi kommunistákat s ezzel lehetővé tette, hogy a legöntudatosabb demokrata élharcosok a város felszabadítása után azonnal megalakíthatták a demokratikus pártszervezeteket. Ennek köszönhető, hogy az oroszok október 11-ei bevonulása után két nappal megalakult a Kommunista Párt és a szakszervezetek központja és megkezdtek a munkásmozgalom szervezeteinek kiépítését.

Ekkor az Erdélyi Magyar Tanács legálisan is megkezdhetette volna működését és kiépíthette volna az erdélyi magyarság igen erős védőszerzetét, azonban vezető politikusait: Teleki Bélát, Mikó Imrét, Vita Sándort és másokat, – akik ugyan azelőtt nacionalista magatartást tanúsítottak és egy szocialista rendszer később úgy is mellőzött volna, azonban éppen a román nacionalistákkal szemben komoly erőt jelentettek volna, hiszen azok demokratikus szervezetekbe húzódva a legdemokratikusabb jelszavak hangoztatása mellett erős támadásokat indítottak a magyarság ellen, – [elhurcolták]. Ha nem is álltak volna a kialakult magyar demokrata mozgalmak élén, tapasztaltságukkal és szaktudásukkal szolgálhatták volna a magyarságot. Az Erdélyi Magyar Tanács többi tagjai, akik nem exponáltak magukat az elmúlt rendszerek alatt, nem tudtak s talán a politikai élet alakulása